TOESPRAAK WIM KOK

1. In mijn afsluitende toespraak van vanmiddag wil ik - in trefwoorden samengevat - met u vooruitkijken.

   Naar de toekomst waaraan onze sociaal-democratische beweging haar bijdragen levert.

   Het is een voorrecht om nu minister-president te zijn.
   Nederland speelt op het ogenblik een betekenisvolle rol in Europa.
   Omdat wij er in zijn geslaagd het benutten van de kracht van onze sociale traditie te combineren met succesvolle economische vernieuwing.
   Dat is niet van gisteren op vandaag begonnen.
   En dat is een verdienste van zeer velen.
   In ons gehele land, in het klein en in het groot, valt mij de samenwerkingsbereidheid op, de positieve instelling om problemen - die er natuurlijk volop zijn - te benoemen en er (met elkaar) oplossingen voor te zoeken.
   In de bedrijven, bij universiteiten en scholen, bij de overheid.

   De wens om kwaliteit te leveren, om nieuwe methoden en technieken te benutten, de bereidheid om hardnekkige vragen onder ogen te zien, is alom aanwezig.
   Dat klinkt vanzelfsprekend, maar dat is het niet.
   En: het blijkt te werken.

   Veel Europese landen volgen onze prestaties met aandacht. Zoals ook wij van van de prestaties van anderen kunnen en willen leren.

   Europa maakt een gunstige economische ontwikkeling door. De interne markt en de muntunie leggen ons geen windeieren. De werkloosheid slinkt, hoewel in menig land nog te langzaam.

Het is een voorrecht om te werken met zoveel Europese collega's die een vergelijkbare politieke overtuiging en ambitie hebben.
Want hoe meer vaste grond we onder de voeten hebben, des te steviger is het draagvlak om nieuwe gemeenschappelijke doelen binnen bereik te brengen.
Dat is nodig, want Europa is nog lang niet af.

Voldoening over het bereikte mag best doorklinken, maar ongeduld overheerst wat mij betreft.
Ongeduld om Europa - goed voorbereid en zorgvuldig vormgegeven natuurlijk- verder uit te breiden met landen van Midden- en Oost-Europa. Dat zijn wij aan hen en aan onszelf verplicht.
Ongeduld om Europa beter klaar te maken voor een toekomst die andere, nieuwe eisen aan ons stelt:
- institutioneel;
- politiek;
- economisch;
- sociaal.

Onze toekomst ligt in Europa.

Nederland heeft belang bij een sterk en sociaal Europa en levert daaraan zijn bijdragen.

Een Europa dat niet naar binnengekeerd is, maar zich verantwoordelijk weet, de hand reikt naar anderen in de wereld, economisch krachtige én minder ontwikkelde landen en regio's, Afrika in het bijzonder.

2. Het zal niemand ontgaan: de Nederlandse economie blijft zich voorspoedig ontwikkelen, ook in vergelijking met onze directe omgeving.
   Dat roept twee vragen op.

1. Hoe benutten we de vruchten?
2. En hoe behouden we het perspectief op de langere termijn?
Werkgelegenheid, koopkracht en overheidsfinanciën; alle signalen wijzen in de goede richting: voor alle goede doelen is de ruimte toegenomen.

Ruimte om extra geld in te zetten voor het wegnemen van maatschappelijke knelpunten, om lasten te verlagen, om bestedingsmogelijkheden te verruimen én om de staatsschuld te verlichten, ook met het oog op de komende vergrijzing en het veiligstellen van oudedagsvoorzieningen.

We willen die ruimte gebruiken om aan mensen meer kansen te bieden.

Om hardnekkige problemen de baas te worden.
Want wij meten de kwaliteit van onze samenleving niet alleen af aan economische prestaties, hoe belangrijk die ook zijn. Waar het écht om gaat is betere zorgverlening voor wie daarop is aangewezen. Denk aan de wachtlijsten.
De extra gelden zullen beter worden benut om die terug te dringen.
Hogere kwaliteit van het onderwijs.
Ad Melkert sprak daar vanmiddag indringend over.

De kinderopvang, de kansen van kinderen als het gaat om de voor- en naschoolse opvang, hun ruimte om te spelen, de veiligheid op straat. Dat zijn sociale kenmerken van wat ík onder echte vooruitgang versta.

Dan denk ik aan de versnelling die nodig is om klemmende vragen rondom inburgering en integratie over en weer van betere antwoorden te voorzien.
Dan denk ik ook aan samenhangende 'welvaartsvragen' rond bereikbaarheid, infrastructuur en milieu.

Wat baat het de mens als de kwaliteit van onze leefomgeving sociaal en fysiek achterblijft, ondanks economische vooruitgang?
Onze eerste opgave is het ervoor te zorgen dat zij hand in hand gaan. Het één niet zonder het ander.

De Tweede-Kamerfractie heeft een inventarisatie gemaakt van de vele vragen waar we in deze sfeer voor staan, in de wetenschap dat die vragen niet alléén en soms zelfs in het geheel niet met de toverformule van meer geld kunnen worden opgelost.
De werkelijkheid is immers vaak veel gecompliceerder.

"Kracht en kwaliteit" is het motto van Ad Melkert en zijn fractie. Dat spreekt mij aan.
"Sterk en sociaal" in een nieuw jasje, passend bij de omstandigheden én mogelijkheden van dít moment en van de toekomst.
Zo bouwen wij samen voort op de fundamenten, die we in de achterliggende jaren met eigen inspanningen hebben gelegd.

Voldoening over het bereikte mag ook hier best doorklinken, maar ongeduld overheerst.
Ongeduld omdat er nog zoveel onvervulde ambities zijn.
Ongeduld omdat de brug naar de toekomst vandaag moet worden ontworpen en aangelegd om er morgen overheen te kunnen. Nederland is nog lang niet af.
Dat het goed gaat met de economie mag ons niet in slaap sussen.
Wij moeten onszelf kritische vragen durven stellen.
Over de benutting van de vruchten van de huidige welvaartsgroei. Kan dat beter? Maar ook over het tweede onderwerp dat ik u wil voorleggen:
hoe blijven we voldoende bij de tijd? En hoe zal Nederland over vijf, tien, twintig jaar zijn werkgelegenheid en welvaart weten te verzekeren? Laten wij vooral niet denken dat dat min of meer vanzelf wel goed komt. Onze welvaart van morgen wordt bepaald door keuzes soms lastige keuzes die we vandaag moeten maken

"Nieuwe economie" of niet, van vernieuwing is zeker sprake.
Van de huiskamer tot de werkplek, op school en op straat; de nieuwe techniek is alom aanwezig.
Zij zal bijdragen aan groei, aan duurzame groei.

Mits wij ons tot in onze vezels bewust zijn van de betekenis van kennis als dé productiefactor - naast arbeid en kapitaal - van de toekomst. En daarnaar handelen: bij de overheid, in het bedrijfsleven, op de kenniscentra, noemt u maar op.
Nederland moet ook in dit opzicht voorop willen lopen, met een ambitie die verder reikt dan de kenniseconomie: de vruchten van kennisvergaring, -ontwikkeling en -toepassing komen aan de gehele samenleving toe.

De ruimte in ons land voor wonen, werken en recreëren is schaars en zal nóg schaarser worden.
Meer mensen willen ruimer wonen, wensen terecht ruimte om zich te ontspannen. En mét de welvaart neemt hun mobiliteit toe. Ook economische beslissingen leggen beslag op schaarse ruimte. We staan daarom voor vitale, toekomstbepalende keuzes in de ruimtelijke ordening.
Ook om de infrastructuur te ontwikkelen die het gebruik van de ruimte in zo hoge mate helpt ordenen.

De bewoonbaarheid en leefbaarheid van de randstad, ook op de langere termijn, stelt ons voor klemmende vragen.
De ontwikkeling van de andere landsdelen zal van deze randstadproblematiek echter geen afgeleide mogen zijn. Nederland is te klein voor periferieën. Ieder landsdeel heeft er recht op zijn eigen aandeel te leveren, heeft het recht op volledige benutting van de eigen potenties. In het belang van geheel Nederland.

De keuzes in de vijfde nota ruimtelijke ordening zullen onze visie op de toekomst van Nederland en op onze plaats in de Europese omgeving weerspiegelen. Met kwaliteit en toekomstbestendigheid als leidraden wat mij betreft.

3. Het is nu bij uitstek de tijd om op basis van onze waarden en beweegredenen de sociaal-democratische opgave opnieuw in ogenschouw te nemen.
   Nieuwe vragen dienen zich aan.
   Worden ons aangereikt door wegvallende grenzen, door veranderingen in onze samenleving, door technologische ontwikkelingen.
   Het ontrafelen van het menselijk genoom brengt ons in een nieuwe fase waar het de medische technologie betreft.
   De biotechnologie kan een stuwende rol gaan vervullen.
   Maatschappelijk en politiek zullen we voor nieuwe vragen komen te staan omtrent ethische afwegingen.
   De sociaal-democratische traditie biedt ons een uitstekende basis: solidariteit, ook internationaal, we laten niemand los en we blijven sterk en sociaal.
   Deze waarden en noties zijn niet nieuw.
   In een snel veranderende wereld hebben ze wel een nieuwe rol te spelen.
   Nu we de koude oorlog achter ons hebben gelaten zijn we van de vroegere vijandschappen, die daarmee samenhingen bevrijd. We moeten nu de verantwoordelijkheid nemen om verloren jaren in te halen. Sleutel van onze taak in deze nieuwe eeuw is om gezamenlijk van verandering en vooruitgang te profiteren. Daar - als progressieve krachten - mede vorm aan te geven.
   Daarin schuilt de kracht en de grote potentie van de waarden en uitgangspunten van de Partij van de Arbeid en haar zusterpartijen.

4. Het is een voorrecht om nu minister-president te zijn.
   Om verantwoordelijkheid te mogen dragen voor wat wij samen tot stand brengen.
   Om te mogen delen in de ambitie om nóg meer uit onszelf en uit elkaar te halen, opdat

Nederland zich verder ontwikkelt tot een land waarin
- economische voorspoed en sociale vooruitgang vloeiend in elkaars verlengde liggen;
- men zich verantwoordelijk weet voor het overdragen van een hoogwaardige natuurlijke leefomgeving aan volgende generaties;
- mensen van Nederlandse en allochtone herkomst als gelijkwaardige burgers, naast en met elkaar samenleven; in de ware zin des woords.
- sociale rechtvaardigheid invulling en gestalte krijgt in een evenwicht van rechten en plichten, waarin burgers zich voluit van hun verantwoordelijkheden bewust zijn en daarop worden aangesproken.

Het is een voorrecht om minister-president te zijn én deel uit te maken van een partij die zich niet geneert voor haar successen, maar tegelijkertijd o zo ongeduldig is om nóg meer van haar dromen te verwezenlijken.
Dat stimuleert, dat nodigt uit, dat spoort aan.